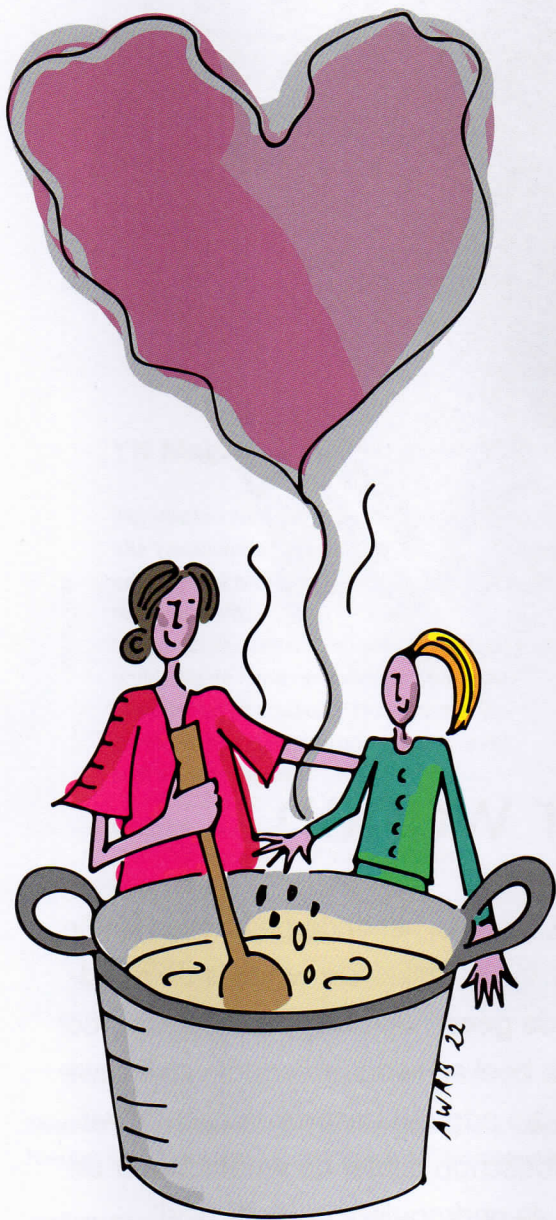

GGZ-VRIENDELIJKE GEMEENTE

Verbinding met elkaar

Het instituut ggz moet ondergeschikt zijn aan de leefomgeving van cliënten. Jack van der Kruijs praat in een Zoomgesprek met Geertje Paaij vol vuur over zijn missie: alle 344 gemeenten in Nederland 'ggz-vriendelijk' maken.

tekst Geertje Paaij | yn@ypsilon.org illustratie Anna Wikje Roorda Boersma

In het Westen kijken wij vooral naar de diagnose en de financiering. Als ik terugblik op het leven van mijn moeder (zij kreeg haar eerste psychose in 1986), hebben mijn zus en ik 32 jaar 'gedoe' achter de rug. Toen zij was overleden, heb ik het initiatief genomen voor een netwerk van 'ggz-vriendelijke gemeenten'. Drie jaar lang trok ik het land in en sprak op bijeenkomsten allerlei mensen, variërend van psychiater, beleidsadviseur tot cliënten en hun naasten. Dan ontdek je dat je elkaar best veel te bieden hebt om cliënten perspectief te geven. Eigenlijk wilde iedereen hetzelfde: de ggz opnieuw uitvinden.

Menselijke thema's

Onze samenleving beschouwt mensen met een psychiatrische aandoening veelal als 'een apart geval'. Het wrange is dat het vaak gaat om normale menselijke thema's: er niet bij horen, geen werk hebben, geen partner, geen netwerk, schuldenproblematiek.

Dat heeft dus niets met de psychiatrie te maken. Daár moeten we het met z'n allen over hebben en minder over de diagnose. Het had bijvoorbeeld helemaal geen zin om met mijn moeder over haar medicatie te praten. Zij bloeide juist op als zij met mijn destijds 13-jarige dochter in de keuken champignonsoep maakte. Dan was ze gewoon oma.

Veel naasten zitten met hun dierbare in een tunnel. Zij vinden dat de ggz alles moet oplossen. Maar de ggz is er helemaal niet goed in om dingen samen met andere partijen in de buurt op te pakken. Zij behandelen de aandoening, maar daarmee zit de cliënt nog steeds alleen in zijn flatje.

Voor naasten is het dus belangrijk zich te realiseren dat de zorg veel meer vanuit een netwerk georganiseerd zou moeten zijn in plaats van puur bij de ggz. Sinds die bijeenkomsten zijn mensen vanuit de herstelbeweging daarmee aan de slag gegaan.'

ar is het beste medicijn

Plan

Onze conclusie was dat de verantwoordelijkheid voor het welzijn van inwoners bij gemeenten ligt. Maar dan moeten die voldoende handvatten hebben om mensen die dreigen af te dwalen van de kudde niet kwijt te raken. Dat leidde tot het plan 'publieke psychische gezondheid 2020-2022'.

Op den duur moet het vanzelfsprekend zijn dat er in iedere gemeente een sociaal wijkteam is. Daarin werken mensen met verstand van zaken, dat doe je er niet zo maar eventjes bij. Als mensen zeggen dat ze last hebben van een buurvrouw die elke dag herrie maakt, willen ze dat daar iets aan gedaan wordt. Vaak zeggen ze: 'Van mij hoeft ze niet weg, maar ik heb er wel last van'. In zo'n geval gaat er iemand van het sociale wijkteam langs en probeert te bemiddelen. Ook gaat hij na hoe de zorg vanuit de ggz is geregeld.

Gif in de maatschappij

Door de opkomst van sociale media maken mensen elkaar voortdurend bang.

Talkshows wakkeren dat gevoel extra aan. Van der Kruijs: 'Alles wat afwijkt van de norm moet weg. Onze samenleving vindt mensen die in zichzelf mompelen of zichzelf verwaarlozen afschrikwekkend. Zij zijn niet knuffelbaar. Die beeldvorming is het gif.'

Wij moeten een tegengif met elkaar organiseren om die verharding tegen te gaan. Eigenlijk gaat het over onszelf. We moeten iemand niet willen wegstoppen in een instelling. Daarmee los je niets op. We moeten voorbij het label kijken wat mensen nodig hebben om in verbinding te blijven.

Privacy

Het is een hele kunst voor professionals om de belangen van zowel de cliënt als zijn naasten én de hulpverlening goed te wegen. Uiteindelijk is dat de enige goede manier om als team stappen te maken.

Je kunt de wet toepassen of in de geest van de wet handelen. Het argument privacy gebruiken is vaak een slap smoesje om niet met naasten samen te werken.

De buurvrouw hoeft niet weg, maar ik heb wel last van haar

Mijn punt is altijd dat ik helemaal niet hoeft te weten welke stoornis iemand heeft. Hoe maak ik verbinding? Daar gaat het om en dat heeft niets met privacy te maken.

Als sociaal psychiatrisch verpleegkundige werkte ik eens op een opnameafdeling voor ouderen. Daar verbleef een depressieve cliënt die vroeger vertegenwoordiger was geweest. Toen was hij een trotse man in een mooi pak die met zijn leaseauto het hele land doorreed. Maar hij lag daar maar in zijn pyjama met een lange baard, tanden niet gepoetst, te stinken in zijn bed.

LEES VERDER →

Jack van der Kruijs (1974) is een duizendpoot. Als kind-van en later als sociaal psychiatrisch verpleegkundige ging hij op zoek naar manieren om de zorg te verbeteren.

Als zelfstandig adviseur helpt hij de gemeente Eindhoven om de slag te maken naar een ggz-vriendelijke gemeente waarvan hij de initiatiefnemer is. Verder is hij trainer, auteur en spreker met als onderwerpen onder meer de Wet verplichte ggz en een nieuwe werkwijze in de ggz. Bijzondere aandacht krijgt de positie van ervaringsdeskundigen en naasten.

En hij zit in het bestuur van een burgerinitiatief in Someren: het Roger That Inspiratie-lab, een ontmoetingsplek voor jongeren met verschillende levensvragen.

→ VERVOLG

Ik zei: 'Kom op, jongen! Je gaat douchen, scheren, tanden poetsen en je trekt je beste pak aan. Een luchtje op en hoppa: je bent weer die nette meneer.' Dat klaart de lucht en draagt bij aan herstel.'

Instagram

Er is een stroming in de ggz die naasten aanraadt om geen boodschappen te doen of schoon te maken. Het moet uit de hand lopen zodat de ggz kan ingrijpen.

Dat is de makke van de psychiatrie. Nog aangewakkerd door het beleid van het vorige kabinet dat jezelf verantwoordelijk bent voor je eigen geluk. Maar de realiteit is dat mensen met wie het minder goed gaat, gewoon zorg nodig hebben én een portie liefde. Dat ze in verbinding blijven. Dat is wat het sociale wijkteam doet.

Zo zijn wij met een ploeg gaan schoonmaken in de flat van een jongeman. Over hem kregen wij een melding van stankoverlast. Hij bleek van 's morgens vroeg tot 's avonds laat op de vrachtwagen te zitten. Was eenzaam, maakte moeilijk contact en had twee katten. Alles zat onder de haren en de vloer lag bezaaid met leeggevreten pakjes kattenvoer. Wij hebben de handen uit de mouwen gestoken. Mondmasker op, want goh wat stonk het! Hij deed zelf ook mee. Het leven is geen Instagram. Over wat hij met zijn leven zou moeten doen? Daar hebben wij geen woorden aan vuil gemaakt.

Als er met praktische hulp voor gezorgd kan worden dat iemand in zijn woning kan blijven wonen, dan is dat toch prima?

Herstelacademie

In het hele land zijn herstelacademies opgericht. Plekken waar mensen met een psychiatrische achtergrond naar binnen kunnen lopen. Ik noem ze ook wel aanspoelplekken. Waar je even op adem kunt komen. Een plek waar jij erbij hoort, ook als je in jezelf kletst. Waar niemand tegen jou zegt: 'Wordt het niet eens tijd dat je

wat gaat ondernemen?' Op adem komen is voor hen al een hele klus.

Herstelacademies brengt mensen samen in hun herstelwens. Zij zien dat er meer mensen zijn die eigenlijk met dezelfde dingen worstelen. Gaan met elkaar in gesprek, raken misschien geïnspireerd door wat een ander doet. Ontdekken hun talenten.

Als gemeenten nu nog geen herstelacademie hebben, dan hebben zij de boel echt niet op orde. Herstelacademies zijn de oplossing voor de wachtlijstproblematiek. Niemand gaat toch een jaar op een behandeling zitten wachten? En dan nog

blijft jouw leven hetzelfde. En mensen willen toch in verbinding met elkaar zijn?'

Blik op de toekomst

De coronapandemie, de oorlog in Oekraïne, de energiecrisis, de asielzoekerscrisis: Nederland staat bol van crises. Nederland gaat een ingewikkelde periode tegemoet waarbij de luxe om ieder probleem medisch te behandelen zal verdwijnen. We kunnen nog veel leren van mensen met ernstige psychiatrische aandoeningen. Het enige medicijn wat werkt is samen blijven ploeteren. Samen in verbinding blijven.' *